

Vanem vanuserühm (kuni 91 p)

Nimi: _____

1. ÜLESANNE: TÄNAPÄEVA FOLKLOOR (8 punkti)

Lahenda anagrammid. Iga anagramm peidab endas üht nähtust, mille vastu folkloristid tänapäeval huvi tunnevad. Kirjuta nimetus punktiirjoonele ja ühenda see noolega sobiva kirjelduse või kujutisega.

KOGUME SULGU

Nad valetavad meile! Tegelikult on Maa lame!

ARGI FIT

Infokogum (näiteks ideed, tavad, kujutised, kirjalikud tekstid, foto- ja videojäädvustused), mida internetikasutajad levitavad jagamise ning imiteerimise või muutmise teel.

ANDEV OOTA ERI ÕUN

TERE INIMENE TM

Mina- vormis jutustus, mille koostab jutustaja ja mis põhineb tema enda elus tegelikult aset leidnud juhtumitel.

2. ÜLESANNE: MÕISTATUSED (13 punkti)

Vii kokku mõistus ja selle lahend.

				ÕIGE VASTUS (number ja täht)
1	Vares varnas	A	suits	
2	Tüdruk ühe silmaga	B	vikerkaar	
3	Kibuke kesk merd	C	porgand	
4	Punane poiss, rohelised juuksed	D	äke	
5	Must mees sülitab üle metsa	E	viul	
6	Hobu tallis, saba räästas	F	mesilane	
7	Väike lehmake, magus piimake	G	kirik	
8	Härg möurab kahe mäe vahel	H	naba	
9	Muial maal pandas hobust ette, meie maale paistab look	I	peeretamine	
10	Valge härg mäe otsas, üks sarv pääs	J	herned pajas	
11	Lagi all, lagi peal, lae peal lauldakse	K	püss	
12	Valged lambad hüppavad meres	L	müts	
13	Saarik sais sanna takan, sada pulka persen	M	nõel	

3. ÜLESANNE: MÕISTATUSED (5 punkti)

1. Kirjuta ühest või kahest 4. ülesandes esitatud mõistatusest välja kaks murdesõna ja nende kirjakeelsed variandid (2 p):

.....,

.....,

2. Kirjuta välja kahe sarnase mõistatuse järjekorranumbrid ja see, mille poolest nad on sarnased: (2 p):ja

.....

3. Kirjuta välja kahe vormi (ülesehituse) poolest sarnase mõistatuse järjekorranumbrid (1 p):

.....ja.....

4. Millis(t)e mõistatus(t)es esineva(te) sõna(de) tähendus(ed) on sulle võõras /võõrad (0 p):

.....,.....

4. ÜLESANNE: KOHAPÄRIMUS (6 punkti)

Kohapärimus hoiab endas ka mitmeid arhailisi maastikunimetusi. Mõned kohanimed aga viitavad paikadega seotud pärimusele. Kas tead, millised paigad on põrgud, urked, varikud, kurisud, soobad või sängid? Kirjuta iga kohanime järele seda kujutava foto number.

1. Hiiremäe varik Viljandimaal Foto nr
Iiemägi, rahvas ütleb kah Hiiremägi. Vana matuse koht. Enne suure kase kasunu, nüüd om kuuse. Iiemägi Polli mõisa ligidal vanaaegne kalm, rootsisõjaaegne.
2. Pühatu kurisu Saaremaal. Foto nr
Kord läinud tüdruk paari ikkes härgadega neid sinna jootma. Jootmise peal komistanud härjad ja kukkunud ühes tüdrukuga neelu. Tüdrukul olnud punasekirju rätik peas, mille tükid pärastpoole Röögu allikatest välja tulnud. Härjad ja tüdruk aga jäänud jäljetult kadunuks.
Kurisud on sageli seotud maa-aluste jõgedega.
3. Mägiste põrguhaud Viljandimaal. Foto nr
Rahvas räägib, et vanasti elanud seal vanapaganapojad, mida kutsuti vanapagana poisiksteks. Rahvas kutsunud neid vanapagana poegi Mägiste poisiksteks. Vanapagana poisikseid hüütud alati järgmise lauluga. Poisikse põrajõmmikse, Mägiste tuletegije, Mägiste veevedaje.
4. Soop Kolu hiiemäel Läänemaal. Foto nr
Hiiemägi – algab ohvikivi juurest ja läheb edasi kuni Kirbla kirikuni. Selle rahva mälestuses mäel metsa ei ole kasvand, kuid vanasti olnud põline püha hiie mets. Viimast tõendab asjaolu, et praeguse küla karjasmaa keskel ennem kasvand suured kuused, nüüd üksikud kased, keskel soop. Mõis olevat need kuused maha raiund ja raba sealt ära vedand, praegu olevat ase tunda.
5. Iida urked Harjumaal. Foto nr
Väga suur oli aga liivlaste röövsaak, kes harjulaste pelgupaiga ees suitsu ja tuld tehes lämmatasid kõik, nii mehed kui naised.... ligi tuhat hinge. (Henriku Liivimaa kroonika XXIII peatükk)
6. Kassinurme Kalevipoja säng Jõgevamaal. Foto nr
Aga maa olnud mägiline ning Kalevipoeg põle aset leidnud. Saal tulnud tal mõte ühte sängi teha. Kohe raiund ta suure kuuse maha, teinud sellest kühvli, mis külimitu mulda korruga visanud, ning hakand tööle. Aga töö põle tahtnud edeneta, sellepärast teinud uue kühvli, mis pool vakka korruga visanud, aga siiski põle töö edenenu ning Kalevipoeg teind kolmandama kühvli, mis vaka mulda korruga visanud.

1. foto. (Autor Jõgevamaa kultuuritee)

2. foto. (Autor Kristel Kivari 2019)

3. foto. (Autor Laura Mäemets. 2021. a.)

4. foto. (Autor Marek Laimets 2017. a.)

5. foto. (Autor Mihkel Kangur 2020. a.)

6. foto. (Eesti Rahva Muuseum. Autor teadmata.)

5. ÜLESANNE: LOITSUD (12 punkti)

Loe esmalt sissejuhatavat teavet vitsasõnade kohta. Seejärel leia allolevatest vitsasõnadest viiteid, mis aitaksid neid tekste kaudselt dateerida. Jooni tekstis alla vihjeid pakkuvad sõnad ja teksti kõrvale kirjuta selgitus, millisele ajajärgule need sõnad viitavad. Sobivad ka kõik umbmäärasedki seosed mingi ajalooajalooperioodi või -sündmusega.

Sissejuhatavat teavet vitsasõnade kohta:

Regilauluvormi peetakse kuni 2000 aasta vanuseks. Loitsudel võib olla regilaulumeetrum, aga nad võivad olla ka veel arhailisemas regilaulu eelseks peetavas vormis. Meieni jõudnud regilaulud ja loitsud on kirja pandud enamjaolt 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses. Lauludes ja loitsudes on väga vanu motiive, aga ka laulikute kaasajast pärinevaid. Vitsasõnu on loetud, et mõisas peksmine valus poleks ja haavad kiiresti paraneksid.

Kõige suurem tark õli Undi Kusta. Kui mõisa riies (=rehes) inimesi pekseti ja täma sääl lakkas sõnu pääle luges, siis ei tehend vitsad mehele kedaki. Üks sepp saand 700 vitsahuapi ja hakkand kõhe päält seda sepikojas tüele, ainult tõine päiv õld sinine. Üks mies tahtand kuulda, kuda sie Kusta lueb ja peitand enese lakka äre. Kusta vahtind kõik aig olviaugust (suitsutare katuseharja otstesse jäetud kolmnurkne suitsuauk) välle ja lugend tasamiste, ise ikke vahepääl sülgend. Mies ei õle rohkemb kuuld ku: „Kurat, tule tuulega, üle seitsme tuuleveski, vie ärä vitsavalu!“

ERA II 166, 492 (2) < Iisaku khk., Illuka v., Kaidma k. < Iisaku khk., Mäetaguse v., Metsaküla k. - Armilda Hallik < Kai Hallikas, s. 1873 (1938)

Ülesanne. Vitsasõnad:

*Kurat kuulus kuningas ilma peal,
rammumees rahva seas,
tule tuulesta üle üheksa kiriku
üle seitsme suure linna,
üle viie viinaköögi;
vii ära vitsavalu
vii ära vitsavalu!*

E 19895 (7) < Tõstamaa khk., Pootsi v. - O. Schantz (1895)

*Tule kurat, jõua kurat,
Üle üheksame kiriku
Üle kaheksame kabeli,
Too mull' villad vitsa otsa,
Plekitükid perse peale.*

E 36148 < Ambla khk., Tamsalu v. - G. Lepner < Juhanna Soop (1898)

*Jõua, kurat, joose, kurat,
Too kuube, kanna kasukast
Üle kuue kihelkonna,
Üle kaheksa kubermangu
Vitsad, vitsad.
Vitsa otsas villatopid.
Tammepakku peksetakse.*

Peksu sõnad. - Need sõnad tulnud lugeda enne peksu, siis pole teinud peks viga.
E, StK 14, 142 (1) < Vändra khk., Lelle v., Kasna k., Saare t. - Linda Pärt < Mihkel Klein, 68 a. (1922)

*Kurat kuulus kuningas,
Rahva seas rohke rammu
Tule tule tulusaste
Üle üheksa kiriku
Üle seitsme suure linna
Üle viie viinakeldri
Vii ära vitsavalu.*

Need sõnad (nagu igad teisedki nõidumise sõnad) peavad 9sal pühapäeval kirikus, kui õnnistamise sõnu üteldakse, ära loetud saama; siis on nad mõjuvad, muidu ei aitada nad midagi. Kui nüüd peksa antakse, siis ei olla sugugi valu, vaid valu minna lööja enesele; kui aga lööja ka need sõnad mõistab, siis mõjuda vitsad kahekordselt peksetava peale.

H III 31, 585/6 < Jämaja khk. - H. Usin (1906)

6. ÜLESANNE: RAHVAPÄRIMUSE ELEMENDID (12 punkti)

Loe läbi allolevad Eesti valitsuse tööd kajastavad stenogrammid. Leia tekstist rahvapärimuse elemente (nt rahvapärased kujundlikud väljendid, uskumused, maagilised esemed, rahvamängud, rahvameditsiin, etnilised stereotüübid, pöördumised kõrgemate vaimolendite poole) ja kriipsuta need alla. (10 punkti)

Kirjuta lisaks, kas sinu arvates kasutatakse neid elemente juhuslikult või on sellel mingid teadlikud eesmärgid? Millised? (2 punkti)

Riigikogu stenogramm, 08.02.2012

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud peaminister! 20 miljonit krooni läks kanalisatsiooni. Te olete täna hästi luulelises meeleolus ja mul on selle üle hea meel. Aga ma ootaksin siiski natuke tõsisemaid vastuseid selle ACTA lepingu kohta. Te juba nimetasite, et mõned riigid ei ole siin veel ühinenud, Slovakkia ja Tšehhi ütlesid sel nädalal sellest lahti ja Poola ka kahtleb selles, mis on avalikkuse ette tulnud. Millest siiski nii palju neid erimeelsusi? Kust tuli jälle see eestlaste selline eriti etteruttavus, et teeme kiiresti ära, nii et mitte keegi siin ei kuulnud, kui ta esimesed allkirjad peale sai?

Peaminister Andrus Ansip

Härra Heimar Lenk! Te olete asjast ikka väga valesti aru saanud, Eesti kuulub nende 5 Euroopa Liidu liikmesriigi hulka, kes pole allkirjastanud võltsimisvastase kaubanduslepinguga liitumist, mitte nende 22 hulka, kes on juba ammu allkirjastanud, nagu näiteks Rootsi. Me oleme nende hulgas, kes ei ole allkirjastanud. Kus me ruttasime, ma küsin. Ma ei saa aru nendest inimestest, kes on teinud ACTA-st mingisuguse tondi.

Täna hea kolleeg Rein juba tsiteeris Õhtulehte. Ma võtan ka Õhtulehte tsiteerida. 6. veebruar 2012: "ACTA on arenenud riikides rahva eest salaja väljatöötatud leping, mis annab internetiteenuse pakkujale kohustuse jälgida kõiki tegemisi internetis ja karistada igasuguste autoriõiguste rikkumiste eest kopsaka rahatrahvi või vangistusega ilma kohtuta." Vaadake, mis meid ees ootab! "Keelab odavamad, kuid sama efektiivselt järeletehtud ravimid ja patenteerib ära taimede ja teraviljade seemned, mida ei tohi siis enam kõik oma põldudel kasvatada."

Sõbrad! Põllumajandusega on nüüd täiesti läbi! Laar üritas, ei saanud hakkama, ACTA teeb selle asja ära! Teate, see, kes midagi taolist väidab, see on seemneid söönud ja mitte neid seemneid, mida meie oma põldudele külvame. (Naer.) Tavaliselt niisugustel puhkudel, kui inimestel sellised kahtlused on, siis selle vastu aitab aeg-ajalt see, et pannakse foolium mütsi sisse. Mõned arvavad, et abi võib olla ka mullivannist. Ma ei tea, mis konkreetsel puhul võiks aidata, aga inimesed võiksid otsida kusaqilt abi! Aitäh!

Vabariigi Valitsuse pressikonverentsi stenogramm, 5. märts 2020

Viljar Voog, Õhtuleht

Annaksin äkki kõigile ministritele võimaluse näidata head eeskju. Ehk siis seoses koroonaviirusega on see küsimus: kas ja mida te olete oma igapäevases käitumises muutnud, et seda nakkusohu minimaliseerida?

Martin Helme

Jah, no mina olen kompulsivne kätepesija olnud juba pikemat aega, st mitte kord päevas, vaid kümneid kordi päevas. Ja mõned töö juures tehtud muudatused on – mõned suuremad koosolekud on tehtud väiksemas koosseisus ja mõned koosolekud on tehtud ka telefoni teel ainult. Jah, vitamiine olen kogu aeg ka söönud, kust ma muidu selle jõu võtan.

Jüri Ratas

No kõigepealt, kindlasti täna hommikul, täna hommikul ütlesin ka lastele, kui kooli läksid ja läksime koos, et ikka käsi tuleks pesta võimalikult palju, iga vahetunni ajal, kui vähegi saate.

Ise mis ma olen teinud? Nii nagu ütles sotsiaalminister, ka mõningad lähetused suure tõenäosusega tuleb ära jätta. Nagu ütlesid mõlemad Martin ja Raivo, hügieen, muidugi. Käte hügieen on hästi oluline. Ja pean tunnistama ka, et kätepesu ja desinfitseerimine on, ma arvan, kasvanud päris tublisti, ma mõtlen iga päev.

Aga ka see, mida ütles Martin, et selline immuunsus oleks tugevam. Ma olen olnud niisugune sidruni ja küüslaugu usku alati, nii et soovitan ka. Ja pühapäeviti püüan käia meres ujumas, karastada ennast. Nii et eks need peamised asjad ole.

XIV Riigikogu, IX istungjärk, täiskogu istung, stenogramm, 26. jaanuar 2023

Jaak Aab

Kuidas me oleme jõudnud Eestis olukorda, kus inflatsioon on söönud ühe aastaga ära üle 20% inimeste reaalsest sissetulekust? 2021. aasta esimese kvartaliga võrreldes oli 2022. aasta neljandaks kvartaliks hinnad tõusnud 30%, selle pooleteiseaastase lõigu jooksul. 2021 esimene kvartal, isegi teine kvartal oli veel normaalne elu. Peale seda algas energiakandjate hindade tõus. Keskmise palgakasv sellel perioodil aga on jäänud alla 10%, nii et sealt see 20% inimeste reaalsissetuleku vähenemist.

Eesti majanduskasv on pöördunud langusesse. Eesti ettevõtjad ei suuda konkureerida teiste riikide ettevõtjatega kaupade ja teenuste turgudel. Oleme olukorras, kus paljud ettevõtjad tõmbavad oma tegevust koomale või lõpetavad üldse oma tegevuse. Oleme olukorras, kus kiiresti kasvab töötute inimeste arv. Veidi lähiajaloo ja otsustest, mis on varem tehtud. Koroonakriisi ajal tegutses Vabariigi Valitsus Jüri Ratase juhtimisel kiiresti ja otsustavalt. Tervishoiu lisarahastus, palgatoetused, piirangute hüvitamine ettevõtjatele, investeeringutoetused omavalitsustele. See kiirete ja vajalike otsuste pakett aitas Eestil 2021. aastal väljuda kriisist kiiresti ja ühe kiireima majanduskasvuga riigina nii Euroopas kui ka maailma mastaabis. 2021. aastal kasvas Eesti majandus 8,3%, ületades ka koroonaeelse taseme 5,2%-ga. Varasemast prognoosist laekus 2022. aastal makse rohkem sadu miljoneid. Ja 2023. aastal praeguse prognoosi järgi laekub 1,2 miljardit rohkem makse, kui seda oli esialgu prognoositud veel eelmine kevad. 2022. aasta lõplik majanduskasvu või -languse number pole veel teada, aga prognoosid ennustavad miinusemärgiga kasvu ehk majanduslangust viimasesse kahte kvartalisse. Selleks aastaks ennustatakse nullkasvu. Selle põhiline põhjus on siiski Euroopa Liidu liikmesriikidest kõige kiirem hinnatõus ja valitsuse suutmatus rakendada nii ennetavaid kui ka leevendavaid meetmeid kiiresti inflatsiooni ohjeldamiseks mingiski arvestatavas määras.

Keskerakond, olles valitsuses Reformierakonnaga, pakkus juba eelmisel kevadel välja erinevaid meetmeid hinnatõusu leevendamiseks ja hinnatõusu ennetamiseks. Tegelikult hakkas see protsess juba poolteist aastat tagasi – siis, kui energiakandjate hinnad selle suure hüppe tegid. Siin polnud vaja ka jalgratast leiutada, samu meetmeid on hinnatõusu ohjeldamiseks kasutatud läbi ajaloo, tehakse praeguses kriisis ja tehakse ka tulevikus, seda nii Euroopas kui ka kogu maailmas. Võluvitsa pole, võlupräänikut ei ole, aga kas või ajutine käibemaksude ja aktsiiside langetamine energiakandjatele, kütustele ja toiduainetele on selgelt inflatsiooni pidurdavad meetmed, mida valitsused kasutavad.

Teiselt poolt energiakandjate hinnatõusude leevendamine toetuspakettidega.[---]

Nüüd, viimases hädas on öeldud, et äkki teeme siis nüüd nii, et kui universaalteenuse hind ületab börsihinda, et kas saab siis börsihinnaga elektrit. Noh annaks jumal, ka see oleks leevendus. Aga ma

kardan, et koalitsioon upub praegu juriidilisse rägusse, seda ei ole niisama kerge rakendada. Aga ootame uudiseid, täna vist juba valitsusest näiteks.

Aqva Hotels OÜ tegevjuht Roman Kusma

Tere päevast! Kõigepealt mul on rõõm tõdeda, et teil siin natukene huumorimeelt ka on – mängite trips-traps-trulli küsimuste vastustele või siis ettekandjatele küsimuste registreerimisel. Ja tundub, et need saadikud, kes ei saa ennast registreerida, lahkuvad siit.

Aga minu nimi on Roman Kusma. Ma olen ettevõtja ja olen iseenda tööandjaks olnud juba 30 aastat. Kõik need teadlikult elatud aastad on minu koduks olnud Rakvere. Olen oma energia suunanud kodukandi arengusse. Ja vast kõige tuntum ettevõtte, mille loomisest ja ülesehitamisest olen olnud, on Aqva Spa. Täna aga ei tulnud ma siia riigi tähtsamasse saali ja kõnepulti rääkima iseenda saavutustest. Täna tõi mind siia mure, mure Eestimaa inimeste ja ettevõtete pärast.

Ma proovin alati rääkida asjadest nii, nagu mina nendest aru saan. Viimased kolm aastat oleme elanud pidevas kriisis ja muredest puudust pole olnud meist mitte kellelgi. Need kolm äärmiselt keerulist aastat on viinud inimeste närvid viimse piirini ja pannud ettevõtete jätkusuutlikkuse proovile. Siinkohal ma ei peatu pikemalt koroonakriisil, mis pani korvamatu põntsu inimeste vaimsele tervisele ning surus paljud ettevõtted, sealhulgas terve meelelahutus- ja turismisektori põlvili maha, millest paljud pole siamaani toibunud. [---]

Valimised on ukse ees, ja nagu öeldakse, nüüd hakkab sadama meile lubadusi nagu Vädrast saelaudu. Hakkame kuulma ka igasugu veidrusi. Üks viimase aja veidramad lubadusi, mille üks poliitiline jõud välja hõiskas, tuli Eesti 200-lt. Ega ma tegelikult eriti ei imesta, et selline asi just nendelt välja potsatas, sest eelmiste valimiste eel Hobujaama trammipeatuse jagamine venelaste ja eestlaste poolteks näitab, et selles erakonnas ajuhiiglastest puudust ei ole. Nimelt ütles Eesti 200 esindaja seekord, et nende põhiline eesmärk Riigikokku pääsemiseks on see, et ära hoida EKRE valitsusse pääsemine. Mitte see ei ole nende põhiline siht, et ise valitsusse pääseda ja midagigi ära teha, vaid et EKRE valitsusest eemal hoida on nende suur südameasi. No siis oleks võinud erakonna nimi olla ju Reform 200. Oleks kõigil asi selge, ei peaks eraldi oma programmi seletamagi. Kas te olete kuulnud, et keegi asutaks ettevõtte selleks, et teine firma pankrotti ajada? See on ju otsene pahatahtlikkus. Mitte et luua uusi väärtusi või kas või lihtsalt raha teenida, vaid selleks, et teisele käru keerata. Või no mis siin imestada, see on ju puhteestlaslik.

Valitsuse pressikonverentsi stenogramm, 26. jaanuar 2023

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Kristjan Järvan

Ehk kui meil on pensionisüsteemis eesmärgid, näiteks hoida inimesi vaesusest, nii absoluutselt kui ka suhteliselt, siis tegelikult teine samm töötab vastupidi, ta suurendab pensionisüsteemi riski jätta pensionärid vaesusesse. Aga see ei ole mõistlik lahendus.

Kahtlemata, üks peale valimisi on eri koalitsioonidel erinev nägemus sellest. Aga täna seda analüüsi kuulata oli murettekitav, sellepärast et kui see teise samba tootlus ei ole ennast praegu õigustanud, siis miks me arvame, et see peaks nüüd tulevikus muutuma. Kui see 20 aastat ei ole paremaks läinud, miks ta peaks nüüd seda tegema?

Ja me ei saa oma analüüsi panna heale õnnele, et äkki juhtub midagi, äkki läheb paremaks. Noh, tõepoolest, meil on probleemid, nagu vananev ühiskond. Ma arvan nii, nagu Isamaa on siin korduvalt välja toonud, et tegelikult me peame sündimusega tegelema. Kui meil eelmisel aastal oli sajandi kõige madalam sündimus, siis ilmselgelt see paneb väga olulise põntsu meie pensionisüsteemile samuti.

Seal on probleem, seal on lahendused. Aga kui me lihtsalt ütleme, et tahaks parandada pensionisüsteemi ja selle tõttu paneme rohkem raha põlema – ma arvan, et see ei ole õige lahendus.

7. ÜLESANNE: FRASEOLOOGIA (7 punkti)

Leia allolevast ajaleheartiklist eesti vanasõnad ja rahvapärased kujundlikud väljendid ja jooni need alla (5 punkti). Kirjuta lisaks, miks neid sinu arvates sellises kontekstis kasutatakse (2 punkti).

Pärnu Postimees, 2. jaanuar 2006.

Kus viga näed laita... (autor: *Mart Viisitamm, Pärnu linnapea*)

Kus viga näed laita, seal tule ja aita. See on ilus vanasõna, milles peitub kena ja maailma parandav sõnum. Tegelikult on teinegi, märksa sarkastilisem ütlus, mis esimesest kõigest paari tähe võrra erineb: kus viga näed laita, seal tule ja laida. Konstruktivse kriitika vaatenurgast mõistlik seegi.

Paraku tundub mulle, et lugupeetud Valter Parve ei ole kummastki ülaltoodud ütlusest midagi kuulnud. Selle eest tundub aga Pärnu linnavalikogus „tervelt“ kahte häält 33st esindaval Parvel olevat tungiv vajadus ajakirjanduses bravuurikalt just nimelt laita.

Muidugi mõistan ja tegelikult hindangi mõistlikku ning edasiviivat kriitikat, kuid kahjuks tundub mulle, et praegu on tegemist meeleheitliku enesereklaamiga.

Mis puutub vabandustesse, siis ei ole linnavalitsus kordagi toonud ühegi teo või tegematajätmise vabanduseks välja neid argumente, mida tõi Valter Parve oma 4. jaanuari artiklis “Pärnus on häbiolukord”. Sest muidugi pole vabandus, et laupäev on puhkepäev või et linnapea ei viibinud tol hetkel Pärnus. Need ei olegi linnapea ega linnavalitsuse vabandused.

Isiklikult leian, et linnapea peab olema pühendunud oma tööle ööpäev ringi, hoolimata sellest, millise nädalapäevaga tegu on.

Selge on see, et selliste märkuste publitseerimisega loodavad valimistel põrunud sotsiaaldemokraadid oma kasinale toetusele rasva koguda. Kuid nii nagu haukuv koer ei hammusta, ei anna linnale midagi juurde mõne pahura volikoguliikme ühele isikule keskendatud rünnakud. Kui aga rääkida 31. detsembril Pärnus valitsenud olukorrast, siis majandusosakonna väitel oli Rütli tänava seisund rahuldav, küll oli mõni kõrvaltänav tõepoolest kaetud pooleldi sulanud jääga. Taolisele järeltulele jõudis linnavalitsuse ehitusteenistuse juhatajagi, kes tegi vastava märkuse meie lepingupartnerile juba enne, kui hr Parve seda häälekalt nõudma hakkas.

Mis puutub majaomanikesse, siis ei saa linnavalitsus kindlasti nõustuda väitega, et viimane kui üks neist täidab oma kohust korralikult.

Äärmiselt omapärasena kõlab austatud opositsionääri artiklis nõue, et linnapea peaks isiklikult aastavahetusel labida ja luuaga tänavail tuuseldama. Kuna ta seda ei teinud, järelikult ei hooli linn ega linnapea Pärnu elanikest.

Samamoodi võiks ju nõuda, et terve linna infrastruktuuri hooldamine jäetaks ainult ühe inimese õlule mitte niivõrd ülekantud, kui täiesti otseses tähenduses. Halduskulude vaatenurgast oleks see iseenesest suurepärase mõtte, kuid kahjuks mitte eriti reaalne.

Lõpetuseks ütleksin hr Valter Parvele, et Pärnu linnavalitsus hoolib endiselt linnaelanikest, kuid siiski ei näe lähiajal võimalust linnapea ja teedehooldaja institutsioonide ühendamiseks. Samal ajal soovin muidu suhteliselt võimetutele sotsiaaldemokraatidele pikka sulge! Ehk koorub mõnest nende kirjutisest midagi mõistlikku.

8. ÜLESANNE: RAHVAJUTUŽANRID (17 punkti)

Loe läbi tekstid A-E ja leia lünka sobiv sõna. Punktiirjoonte arv vastab tähtede arvule sõnas. Sama teksti igasse lünka käib sama sõna (ükskõik millises käändes).

Määra iga teksti žanr, muinasjutu ja muistendi puhul ka alaliik, ning kirjuta see esimesele teksti all olevale joonele.

Teisele joonele kirjuta teksti päritoluandmete number. Teksti päritoluandmete (segipaisatud järjekorraga) loend on siin:

1. Ilmunud ajalehes "Meie Mats" 1906. a.
2. Kogutud Amblast 1893, avaldatud M. J. Eiseni raamatus "Esivanemate varandus"
3. Kogutud Setumaalt 1888, avaldatud aastal 2009.
4. Kirjutatud üles 1949. a. Kiiu-Aablast (Kuusalu kihelkonnast)
5. Kirjutatud üles 1988. a Tartu linnas

TEKST A

_____ SÖÖJA

Üks naine on võõras linnas ja peatab takso kinni ja ütleb, et sõidutage mind mööda surnuaedu. Läheb esimesse surnuaeda ja varsti tuleb tagasi ja läheb teise surnuaeda siis. Parajalt tegi taksojuht selle raadio lahti ja kuuleb, et otsitakse naist, kes käib mööda surnuaedu ja sööb _____. Noh, ja siis tuleb see naine tagasi ja taksojuht näeb, et tal on kleit natuke verine ja seda mulda küljes. Ja siis ta küsib, et kas teie olete see, kes käib mööda surnuaedasid ja sööb _____.

See naine vastab: "JAAA!"

Žanr:....., päritoluandmed:

TEKST B

_____ LASKMINE

Tapa Näo küla Otsajüri peremehe härja murdnud hunt ära. Peremees otsinud härga taga ja leidnud viimaks metsast. Ta pannud imeks, et härg on murtud, aga mitte söödud. Läinud Piilu kõrtsi ja kurtnud seda kõrtsmikule.

Kõrtsmik aga, kes pooltarka olnud, ütelnud temale: "See ei ole õige hunt, vaid inimene, kes _____ - _____ ks on. Ta käib iga õhtu seal. Mis sa maksad mulle, ma lasen selle hundi vigaseks? Siis näed, kes ta on."

Peremees pakkunud toobi viina. Kõrtsmik olnud sellega Rahul ja lubanud imet teha. Võtnud siis püssi kätte ja läinud metsa äärde, kus härg maas olnud. Pannud soola püssi sisse, lugenud sõnu peale ja oodanud hundi tulemist.

Varsti tulnudki hunt sinna. Kõrtsmik lasknud püssiga vastu vahtimist, mispeale hunt kisaga metsa jooksnud.

Teisel päeval olnud jutt väljas: Tammemäe perenaine olevat pimedaks lasted, et ta _____ - _____ ks käinud.

Teine kord näinud Otsajüri peremees seda naist. Ta olnud päris pime. Ütelnud peremehele: "Sa lasksid mind pimedaks lasta."

Peremees vastanud: "Ega ma sind käskinud lasta, ma käskisin hunti lasta, kes minu härja ära söi. Kui sina hunt olid, siis oli see sulle just omane."

Perenaine aga jäänud pimedaks kuni surmani.

Žanr:....., päritoluandmed:

TEKST C

ÜLEMAD JA ALAMAD

"Küll on tore koer, vašestvo," kiitsid alamad oma ülema koera peale vaadates.

"Jah, tark _____," kostis ülem healmeelele. "Ta on minust enesest veel targem, ütlen ma teile!"

Ja ükski alam ei julgenud ülemale vastu vaielda.

Žanr:....., päritoluandmed:

TEKST D

_____ JA KIRP

_____ läks linna ja kirp tuli linnast. Said Käänikul vastamisi. Hakkasid siis küsüma ühetoise kääst, kudas see linna- ja maaelu ka on.

_____ üteli: "Ei linnas ole midägi elu. Linnarahvas andvad nahklabiga ja süömine korjada kaik iest ärä. Vade maal on ial parem olla. Siel saab süüvä ja magada. Siel sinu keski ei sega."

Noh, kirp hakkas siis selitäma: "Minul linnas palju paremb. Maal ei saa süüvä, maal on vanad lahjad inimesed ja käüväd öösel magama väsunest pääst, vajutavad viel laiaks. Aga linnas on üäd rasvased pehmed inimesed. Kui koht täüs, mene siis pehme polstri sisse magama. Koiku on üä."

(puuduolev sõna ei ole murdes)

Žanr:....., päritoluandmed:

TEKST E

VÄHK

Üts talo elli väega vaesõhe, midägi olõ-s süvvä. Läts' _____ kallo püüdmä, et vaest säältkki midägi saasõ. Püüse, püüse kõõ päävä, ni õdagu sai üts vähk. Tull' kodo, ni üteli' naasõlõ: "Keedä nu puul ära, puul jätä⁹ hummogus!"

Vähk nakas' pallõma: "Kui ti jo nii kavva kannahtit, kannatagõ^q no viil, vaelt saasõ teile midä!" Kiitku-i minno är!"

Jäti^q sis kiitmäldä. Ni hummogu oll' ju leeväkoorõköso lavva pääl. Sai^q nu ju veid'okõso süvvä^q.

A tõõso õdagu jäl^q: "Anna ynnõ puul är kiita^q, puul kiitmäldä jättä^q!"

Vähk pallõl jäl niisama. Ni jäti^q jälki kiitmäldä. Ni humogu oll' jo leeväpäts lavva pääl.

Seivä^q tuu är, ni tahi^q jälq sama vähke är kiitä^q. Vähk üteli: "Ülke^q, mis ti ynnõ tahadõ, tuu teile saasõ, a minno ynne kiitku-i!"

___ mötõl': "A mis meile nu muud vaja, kui meile saasi^q hüä trubaga taro ja midä nii iäle süvvä^q kah, ni viländ!"

Vähk – tuu oll' merekuningas – läts' vällä repi pääle ni valits': "Olõsiq hüä trubaga taro ja süvvä^q ka^q midä nii iäle."

Tõõso humogu oll' taro ni süüki viländ.

Vähk elli no näide man. Ni nakas ajama pere_____: "Mine^q kosi^q mullõ kuningatütär!"

[...]

(puuduva sõna võid panna ükskõik kas murdes või kirjakeeles, tähtede arv on sama)

Žanr: _____, päritoluandmed: _____

9. ÜLESANNE: VANASÕNAD, KÕNEKÄÄNUD JA MÕISTATUSED (8 punkti)

Kirjuta vanasõna järele V, kõnekäänu järele K, mõistatuse järele M ja keerdküsimuse järele KK.

valel on lühikesed jalad	
kelle jalg tatsub, selle suu matsub	
hundid söönud ja lambad terved	
missuguseid pükse ei panda jalga	
kops läheb üle maksa	
üks hiir, kaks saba	
suur tükk ajab suu lõhki	
üks hani, neli nina	

10. ÜLESANNE: MÕISTATUSED JA KEERDKÜSIMUS (3 punkti)

Lahenda eelmises ülesandes leiduvad mõistatused ja keerdküsimus. Kõik tähed, mida lahendsõnades on vaja kasutada, leiad siit anagrammist:

ÜRGISALAPSKAPPEED

.....,,

VIHJEKS:

Üks lahend on sama, mis järgmises eestlaste uskumuses lünka sobiv sõna:

Et varavedaja kratt oma koorma maha pillaks, pidi risti seotud ___ paelad katki lõikama.